

ОТЫРАР
КІТАПХАНАСЫ

Кітапхананы дамыту бөлімі

«Кітап оқуға қызығушылықты дамыту: тиімді әдіс-тәсілдер жинағы»

/әдістемелік-көмекші құрал/

Отырар 2026

«Кітап оқуға қызығушылықты дамыту: тиімді әдіс-тәсілдер жинағы» /әдістемелік - көмекші құрал/ Отырар аудандық орталық кітапхана; құрастырған: Г.Дәулетова. – Отырар.

АЛҒЫ СӨЗ

Құрметті әріптестер, кітапхана ісінің мамандары!

Қазіргі цифрлық технологиялар мен ақпараттық тасқын дәуірінде адамзаттың басты рухани қазынасы – кітап оқу мәдениетін сақтап қалу өте өзекті мәселенің біріне айналды.

Кітап – жай ғана ақпарат көзі емес, ол тұлғаның ішкі әлемін байытатын, сыни ойлау қабілетін дамытатын және қиялына қанат бітіретін бірегей құрал.

Осы орайда дайындалған **«Кітап оқуға қызығушылықты дамыту: тиімді әдіс-тәсілдер жинағы»** атты әдістемелік-көмекші құралы оқырмандардың түрлі жас ерекшеліктеріне қарай оқу белсенділігін арттырудың заманауи жолдарын ұсынады.

Құралдың басты ерекшелігі – теориялық негіздерден гөрі, іс жүзінде тексерілген, бүгінгі күннің талабына сай креативті әдістерге басымдық берілуінде.

«Кітап оқуға қызығушылықты дамыту: тиімді әдіс-тәсілдер жинағы» атты әдістемелік-көмекші құралдың құрылымы мен мазмұнын ұсынамыз. Бұл нұсқаулықты мектепте, кітапханада қолдануға болады.

Жинақтың құрылымы үш негізгі бағытты қамтиды:

Балалар әдебиетіне жол: Ойын элементтері мен ертегі терапиясы арқылы баланың кітапқа алғашқы махаббатын ояту.

Жастар және тренд: Әлеуметтік желілер, QR-технологиялар мен интерактивті квестер арқылы жасөспірімдер арасында оқуды сәнге айналдыру.

Ересектер оқуы: Интеллектуалды демалыс, нетворкинг және тұлғалық даму құралы ретінде кітап талқылау клубтарын ұйымдастыру.

Бұл әдістемелік құрал жалпы кітапханашыларға арналған. Мұнда ұсынылған жобалар мен іс-шара жоспарлары оқырман мен кітап арасындағы алтын көпірді нығайтуға септігін тигізеді деп сенеміз.

Оқитын ұлт – жеңілмейтін ұлт. Рухани даму жолындағы ізденістеріңізге сәттілік тілейміз!

1. Балаларға арналған әдістер

(Мектеп жасына дейінгі және бастауыш сынып)

Бұл жаста кітап оқу ойын түрінде болуы тиіс.

«Сторителлинг текшелері»: Текшедегі суреттер арқылы өз ертегісін құрастырып, соған ұқсас сюжетті кітаптан іздеу.

«Кейіпкерге хат» (Эмпатия әдісі)

Мақсаты: Кейіпкермен байланыс орнату.

Мазмұны: Бала өзіне ұнаған (немесе ұнамаған) кейіпкерге хат жазады. Оған кеңес береді немесе сұрақ қояды. Бұл баланың шығармаға деген жеке көзқарасын қалыптастырады.

«Тоқта, оқырман!» (Интрига әдісі)

Мақсаты: Оқуға деген құштарлықты арттыру.

Мазмұны: Ең қызықты, шешуші сәтте оқуды тоқтатып, «Ары қарай не болады деп ойлайсың?» деген сұрақ қойылады. Бала өз нұсқасын айтқан соң ғана жалғасын оқиды.

«Кітап бойынша театр» (Драма әдісі)

Мақсаты: Оқуды әлеуметтік тәжірибеге айналдыру.

Мазмұны: Шағын үзіндіні рөлдерге бөліп оқу немесе көлеңке театры арқылы көрсету. Бала кейіпкердің сезімін өз денесімен сезінгенде, кітап оған жақын бола түседі.

«Оқырман ағашы» (Мотивациялық әдіс)

Мақсаты: Нәтижені визуалды көрсету.

Мазмұны: Сыныпта немесе бөлмеде ағаштың суреті ілінеді. Бала әр оқыған кітабы үшін ағашқа бір жапырақ (кітап аты жазылған) жапсырады. Ағаш жайқалған сайын баланың мақтаныш сезімі артады.

2. Жастарға арналған әдістер (Жасөспірімдер мен студенттер)

Жастар үшін әлеуметтік орта, имидж және өзектілік маңызды.

«BookTok & Bookstagram» челленджі: Оқыған кітабы туралы 30 секундтық креативті видео (reels/tiktok) түсіру немесе эстетикалық фото жасау.

«Кітап свиданиесі» (Blind Date with a Book): Кітаптың сыртын қаптап, сыртына мазмұны туралы 3-4 кілт сөз жазып қою. Жастар таңдауды соқыр сезіммен жасайды.

«Әдеби кафе»: Кітапхана форматын еркін стильге ауыстыру. Шай/кофе іше отырып, кітаптан «дәм тату» (презентация орнына еркін талқылау).

«QR-код квесті»: Кітапхана ішіне QR-кодтар жасыру. Әр кодта кітаптың қызықты үзіндісі немесе келесі нүктеге нұсқаулық болады.

Әдеби Speed Dating (Жылдам танысу):

- *Түсіндірме:* Жастар үстел басына жұптасып отырады. Әр қатысушының қолында өзінің ең сүйікті кітабы болады. Олар 2-3 минут ішінде қарсы алдындағы адамға сол кітапты мақтап, оқуға көндіруі керек. Уақыт біткенде қатысушылар орындарын ауыстырады. Бұл әдіс коммуникацияны дамытады және кітап алмасуға серпін береді.

Әдеби Квиз және Жабық Ойын Кештері:

- *Түсіндірме:* Сұрақ-жауап форматындағы интеллектуалды ойындар (мысалы, «Гарри Поттер әлемі», «Шерлок Холмс жұмбақтары» немесе қазақ детективтері бойынша). Командалық жарыс жастардың бәсекелестік рухын оятып, тереңірек ізденуге итермелейді.

«Қиын тақырыптар» Әдеби Клубы:

- *Түсіндірме:* Жасөспірімдерді мазалайтын мәселелер (буллинг, алғашқы махаббат, мамандық таңдау, ата-анамен қарым-қатынас) көтерілген заманауи кітаптарды талқылау. Кітапхана жастар үшін

ешкім сынамайтын, еркін пікір айтатын қауіпсіз кеңістікке айналады.

«Поэтикалық Слэм» (Poetry Slam)

- **Мақсаты:** Оқырмандардың шығармашылық әлеуетін ашу және заманауи поэзияны насихаттау.
- **Түсіндірме:** Бұл — ақындар мен өлең оқуды сүйетін жастардың заманауи жарысы. Қатысушылар өз өлеңдерін немесе сүйікті авторларының туындыларын ерекше перформанспен, эмоциямен оқып шығады. Қазылар алқасы ретінде залдағы көрермендердің өздері (бағалау карточкалары арқылы) қатысады.

3. Жалпы оқырмандарға арналған тәсілдер (Ересектер мен ұжымдар)

Мұнда пайда мен бәсекелестік алға шығады.

«**Reading Bingo**» (Оқу бингосы): Бір айға арналған тапсырмалар тізімі (мысалы: «көк мұқабалы кітап оқу», «сыйға тартылған кітапты оқу» т.б.).

«**5 минуттық жарнама**»: Кездесулердің басында әр адам өзі соңғы рет оқыған пайдалы кітабы туралы қысқаша (неліктен оқу керек?) айтып береді.

«**Bookcrossing**» (Кітап алмасу): Арнайы сөрелерде оқылған кітаптарды қалдырып, орнына басқасын алу мәдениетін қалыптастыру.

«**Подкаст форматы**»: Оқылған кітап бойынша шағын аудио-шолу жасап, ортақ чатқа немесе желіге жүктеу.

Практикалық құралдар (Инструментарий):

Оқу күнделігі: (Электронды немесе қағаз түрінде) – жетістікті бақылау үшін.

Визуалды есеп: «Оқылған кітаптар ағашы» (әр оқылған кітап — бір жапырақ).

Сыйлық жүйесі: Белгілі бір межеге жеткенде (мысалы, 10 кітап) «Кітап патшасы» статусын немесе сертификат беру.

Жастарға арналған, заманауи форматтағы «Book-Drive: Жастар және заманауи кітап» атты іс-шараның дайын жоспары

Бұл жоспар жастардың қызығушылығын оятуға, креативті ойлауға және еркін қарым-қатынасқа негізделген.

Іс-шараның тақырыбы: **«Book-Drive: Оқу – бұл тренд»**

Мақсаты: Жастар арасында кітап оқу мәдениетін қалыптастыру, кітапхананы заманауи коворкинг орталығы ретінде таныту. Қажетті құралдар: QR-кодтар, флипчарт, кофе/шай, стикерлер, инста-зона (фотозона).

1-кезең: «Blind Date with a Book» (Жасырын кітаппен танысу) – 10 минут

Мазмұны: Қатысушылар келгенде үстел үстінде сырты қалың қағазбен (крафт) оралған кітаптар тұрады. Сыртында авторы мен аты жазылмаған, тек кітаптың жанры немесе ішіндегі басты 3-4 кілт сөз (мысалы: махаббат, Париж, сатқындық, детектив) жазылады.

Әрекет: Әр жасөспірім өзіне ұнаған сипаттама бойынша кітапты таңдап алады.

2-кезең: «Book-Pitching» (Кітапты 60 секундта сат)

Мазмұны: Қатысушыларға өздері оқыған сүйікті кітабын немесе қолындағы кітапты басқаларға «жарнамалау» тапсырылады.

Шарты: Бар болғаны 1 минут ішінде кітаптың атын айтпай, оның несімен қызық екенін айтып, басқаларды қызықтыру керек. Ең көп «лайк» (қол көтеру) жинаған спикер жеңімпаз атанады.

3-кезең: «Literary Quest» (QR-код арқылы іздеу)

Мазмұны: Залдың әр жерінде QR-кодтар жасырылған.

Әрекет: Жастар кодты сканерлеп, ондағы сұраққа жауап береді (мысалы: «Мұқағали Мақатаевтың қай өлеңін білесіз?», «Абайдың 17-қара сөзі не туралы?»). Жауапты тапқан топ келесі кодқа бағыт алады. Соңында жасырылған «басты кітапты» немесе сыйлықты табады.

4-кезең: «Digital Bookstagram» (Креативті фото-сессия)

Мазмұны: Арнайы дайындалған эстетикалық фотозонада (кітаптар, шамдар, кофе кесесі, көзілдірік) кітаппен креативті суретке түсу.

Шарты: Суретті Instagram немесе TikTok-қа арнайы хэштегпен (мысалы: #Оқу_Trend) жүктеп, оқу туралы қысқаша цитата жазу.

5-кезең: «Coffee & Books» (Еркін талқылау)

Мазмұны: Бейресми жағдайда шай/кофе іше отырып, «Қандай кітаптар кинодан жақсы?» немесе «Электронды кітап па, әлде қағаз кітап па?» деген тақырыпта пікір алмасу.

Іс-шараның нәтижесі:

Кітап оқудың «ескі қалдық» емес, заманауи тренд екенін сезіну.

Әлеуметтік желілерде кітап туралы контенттің көбеюі.

Жастардың өзара кітап алмасуына мүмкіндік жасау.

Жастарға арналған «Әдеби детектив» QR-кодты квестіне арналған дайын сұрақтар мен тапсырмалар тізімі

Бұл сұрақтар заманауи және классикалық әдебиетті ұштастырады:

QR-код квестінің сценарийі:

Әр QR-кодты сканерлегенде экранда сұрақ шығады. Жауапты тапқан адам келесі QR-код тұрған жерге бағытталады.

1-станция: «Алғашқы қадам»

Сұрақ: «Ол — қазақ әдебиетінің алыбы. Оның есімімен аталатын энциклопедия бар және оның ең басты романында бүкіл бір ұлттың өмірі сипатталған. Бұл кім?»

Жауап: Мұхтар Әуезов.

Нұсқау: Келесі QR-кодты Мұхтар Әуезовтің кітаптары тұрған сөреден ізде.

2-станция: «Әлемдік бестселлер»

Сұрақ: «Бұл кейіпкердің маңдайында найзағай тәрізді тыртығы бар. Ол сиқыршылар мектебінде оқиды. Оның авторы Дж. Роулинг бастапқыда бұл кітапты басып шығару үшін 12 баспадан бас тарту алған. Бұл қай кейіпкер?»

Жауап: Гарри Поттер.

Нұсқау: Келесі QR-кодты «Фэнтези» бөліміндегі ең қалың кітаптың ішінен ізде.

3-станция: «Махаббат символы»

Сұрақ: «Бұл шығармада екі жас бір-бірін сүйгенімен, екі рудың арасындағы кек олардың қосылуына кедергі болады. Оларды көбіне «Қазақтың Ромео мен Джульеттасы» деп атайды. Бұл қай жыр?»

Жауап: Қозы Көрпеш – Баян Сұлу.

Нұсқау: Келесі QR-кодты кітапхананың «Лирика/Поэзия» бөліміндегі айнаның жанынан тап.

4-станция: «Заманауи мотивация»

Сұрақ: Бұл кітапта автор «өмірде бәріне иә деуді қойып, тек маңызды нәрселерге көңіл бөлуді» үйретеді. Кітаптың атында «Нәзік өнері» (The Subtle Art of...) деген тіркес бар. Авторы — Марк Мэнсон. Кітап қалай аталады?»

Жауап: «Жайбарақаттықтың нәзік өнері» (Тонкое искусство пофигизма).

Нұсқау: Келесі QR-кодты «Психология және өзін-өзі дамыту» сөресінен ізде.

5-станция: «Шешуші сәт (Финал)»

Сұрақ: «Кітап оқу — миға арналған жаттығу. Ал білім — сарқылмас қазына. Ендеше, осы іс-шараның басында сен таңдаған «Соқыр танысу» (Blind Date) кітабының 21-бетін ашып, 5-ші жолдағы алғашқы сөзді айт».

Әрекет: Қатысушы сөзді айтады және сол жерден соңғы «Сыйлық» кодын табады.

Қалай дайындау керек?

Осы сұрақтарды кез келген QR-code generator сайты (мысалы, qr-code-generator.com) арқылы кодқа айналдырыңыз.

Кодтарды қағазға басып шығарып, жоспарда көрсетілген орындарға жасырыңыз.

Жастар топқа бөлініп, жылдамдыққа жарысса, қызықтырақ болады.

Ересек оқырмандар үшін кітап оқуды жай ғана хобби емес, интеллектуалды демалыс, нетворкинг және тұлғалық даму құралы ретінде көрсету маңызды. Оларға арналған «Book & Wine» (немесе «Кітап және Кофе») форматындағы «Әдеби кеш: Ой бөлісу» іс-шара жоспары

Іс-шараның тақырыбы: **«Кітап – терапия: Сөредегі сырласың»**

Мақсаты: Ересектердің күйзелісін азайту, ортақ қызығушылықтар бойынша қарым-қатынас орнату, жаңа әдебиеттермен танысу.
Атмосфера: Жұмсақ жарық, тыныш музыка, ыңғайлы креслолар, шай/кофе.

1-кезең: «Speed Booking» (Кітаппен жылдам танысу)

Мазмұны: «Speed Dating» (жылдам танысу) принципі бойынша.

Әрекет: Қатысушылар жұпқа бөлініп, 2 минут ішінде бір-біріне соңғы оқыған немесе ең сүйікті кітабын таныстырады. Қоңырау соғылғанда серіктестер ауысады.

Нәтиже: Қатысушылар қысқа уақытта 5-6 жаңа кітап туралы пікір естиді.

2-кезең: «Кітап воркшопы: Пайдалы әдет»

Мазмұны: Модератор «Қалай көп оқуға болады?» деген тақырыпта қысқаша лайфхактармен бөліседі.

Талқылау сұрақтары:

Кітапты аудио форматта тыңдаған дұрыс па, әлде қағаздан оқу ма?

«Басталған кітапты соңына дейін оқу міндетті ме?» (Оқырмандық еркіндік туралы).

3-кезең: «Сюжеттік лото» (Интеллектуалды ойын)

Мазмұны: Ересектерге арналған классикалық және заманауи шығармалардан үзінділер оқылады.

Әрекет: Қатысушылар бұл қай шығарма екенін немесе қай автордың стилі екенін табуы керек. (Мысалы: М.Мағауин, І.Есенберлин, Ремарк, Маркес, Оралхан Бөкей, Робин Шарма туындылары).

4-кезең: «Кітап алмасу (Booksharing)»

Мазмұны: Қатысушылар үйінен өзі оқып болған, бірақ басқа біреуге пайдасы тиеді-ау деген 1 кітабын ала келеді.

Әрекет: Әркім өз кітабының ішіне қысқаша тілек жазылған стикер қалдырып, ортақ сөреге қояды. Соңында әркім өзіне ұнаған «жаңа» кітапты үйіне алып кетеді.

5-кезең: «Әдеби дегустация» (Рефлексия)

Мазмұны: Қатысушылар шеңбер бойымен отырып, «Мен үшін кітап оқу деген не?» деген сұраққа бір сөйлеммен жауап береді. Келесі кездесуде қай жанрды талқылайтындарын (мысалы, тек психология немесе тек тарихи романдар) дауыс беріп шешеді.

Кітапханашыға практикалық кеңестер

- 1. Оқырман талғамын зерттеңіз:** Жүйелі түрде сауалнамалар жүргізіп, трендтегі әдебиеттерді (фэнтези, комикстер, мотивациялық кітаптар) қорапқа қосыңыз.
- 2. Эмоциялық байланыс орнатыңыз:** Оқырманмен достық қарым-қатынаста болыңыз, кітап таңдауда олардың пікірін бағалаңыз.
- 3. Серіктестікті дамытыңыз:** Мектептермен, жергілікті жазушылармен және мәдениет үйлерімен бірлескен жобалар жасаңыз.

Қосымша Әдістемелік Блоктар

Кітапхана жұмысын заманауи деңгейге көтеру үшін оқырманмен сөйлесу мәдениетін жақсарту және іс-шаралардан кейін сапалы кері байланыс орнату қажет.

Кітапханашының оқырманмен сөйлесу мәдениеті (психологиялық ережелер)

- Ашық диалог құру:** Оқырман кітапханаға кіргенде міндетті түрде күлімсіреп қарсы алу, көзбен байланыс орнату.

- **Белсенді тыңдау:** Оқырманның талғамын білу үшін «Соңғы рет қандай кітап оқыдыңыз?», «Қай жанр сізге жақын?» деген бағыттаушы сұрақтар қою.
- **Еріксіз ұсыныс жасамау:** Кітапты «сіз мынаны оқуыңыз керек» деп міндеттемей, «мына кітап өте жоғары сұранысқа ие, сізді қызықтыруы мүмкін» деген бейресми пікірмен ұсыну.
- **Жайлы атмосфера:** Оқырман кітап тандап тұрғанда артынан аңдып тұрмай, өз еркімен ізденуіне уақыт пен кеңістік беру.

Оқырманмен кері байланыс (Сауалнама үлгісі)

Іс-шаралардың тиімділігін тексеру және оқырмандардың шынайы қалауын білу үшін айына немесе тоқсанына бір рет мынадай шағын сауалнама жүргізу ұсынылады:

1. Кітапханаға келудегі басты мақсатыңыз қандай?

- Көркем әдебиет оқу
- Оқу залында жұмыс істеу (сабақ, жұмыс)
- Іс-шараларға, үйірмелерге қатысу
- Интернет, компьютер қолдану

2. Кітапхана қорынан өзіңізге қажетті кітаптарды таба аласыз ба?

- Иә, үнемі табылады
- Кейде табылады, бірақ жаңа кітаптар аз
- Жоқ, заманауи әдебиет өте тапшы

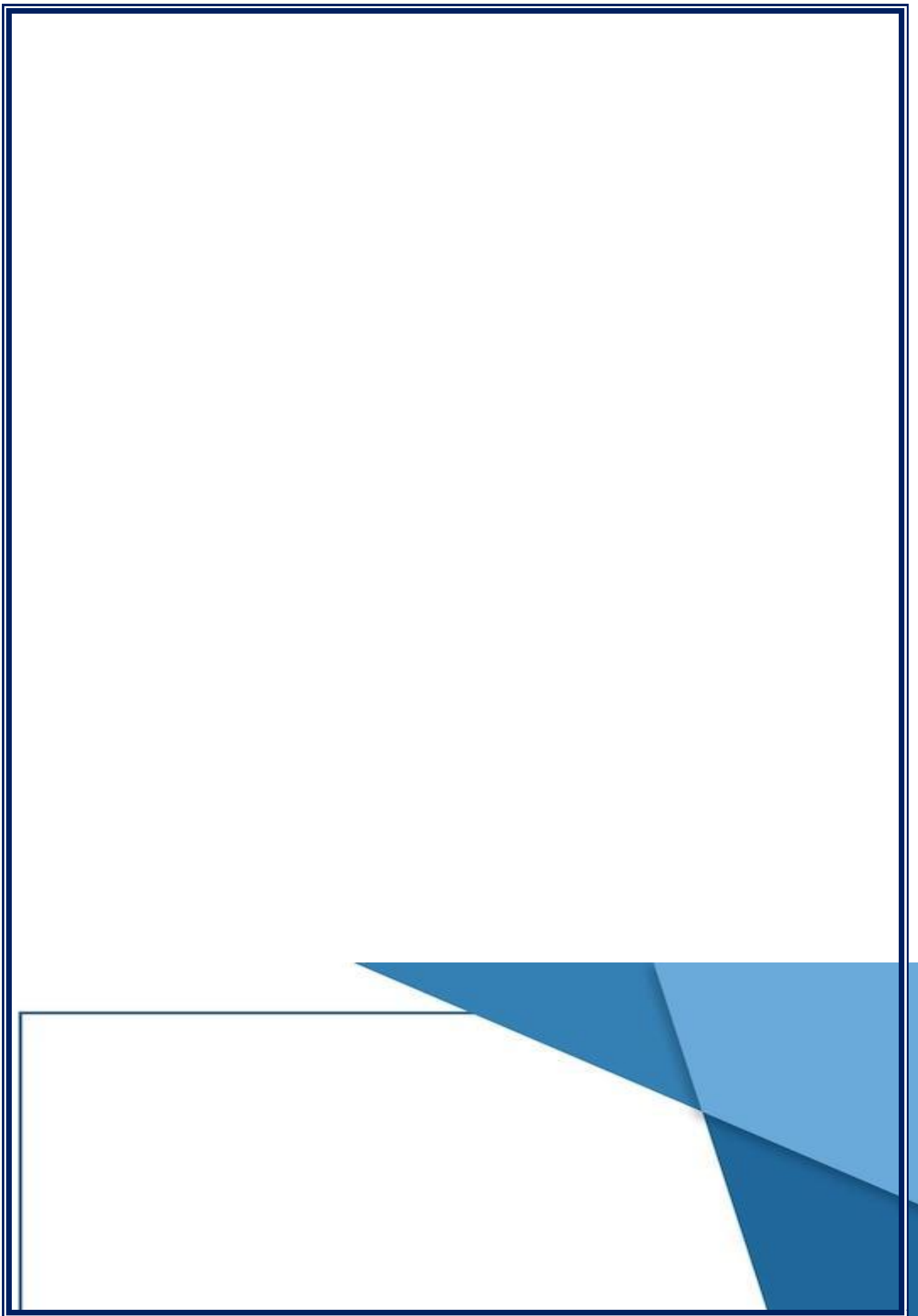
3. Кітапханада қандай іс-шаралардың өткенін қалайсыз?

- Жазушылармен кездесулер
- Психологиялық тренингтер және коучингтер
- Зияткерлік ойындар мен квесттер
- Кітап талқылайтын еркін клубтар

Қорытынды

Кітап оқитын ұлт — ең қуатты ұлт. Оқырманның қызығушылығынояту — оған әлемнің кілтін сыйлаумен бірдей. Бұл құралда жинақталған әдіс-тәсілдер тек теориялық нұсқаулық қана емес, бұл — жас ұрпақтың қиялын ұштап, білімге деген құштарлығын арттыратын практикалық құрал.

Әрбір қолданылған ойын, интерактивті тапсырма немесе талқылау әдісі баланың жүрегінде кітапқа деген сүйіспеншілік отын жағуы тиіс. Оқу дағдысын қалыптастыру арқылы біз ертеңгі күннің ойлы, білімді және бәсекеге қабілетті тұлғасын тәрбиелейміз. Осы жинақтағы әдістемелер сіздің кәсіби ізденістеріңізге жаңа серпін беріп, шәкірттеріңіздің кітап әлеміне жасаған саяхатын қызықты әрі тағылымды етеді деп білеміз.

Мекен жайымыз:

Н. Оңдасынов көшесі, 2

Аудандық орталық кітапхана

Сымтетік:77-5-78

Электронды пошта: Otrar_kitap@mail.ru